

Kommunrevisorerna granskar

UMEÅ KOMMUN –

FÖR- OCH GRUNDSKOLENÄMNDEN

Grundläggande granskning 2019

**UMEÅ
KOMMUN**

1. Inledning och bakgrund

Revisorerna är kommunfullmäktiges organ för kontroll och ansvarsprövning av styrelser och nämnder. Revisionens arbete ska även ses som ett stöd till nämnderna och styrelsen.

Revisorerna ska enligt kommunallagen årligen granska verksamheten inom nämndernas verksamhetsområden i den omfattning som följer av god revisionsred.

Enligt kommunallagen (12. kap 1 §) är revisionens uppgift att pröva om:

- ▶ Verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt
- ▶ Räkenskaperna är rättvisande
- ▶ Den interna kontrollen är tillräcklig

Revisorernas årliga granskning består av tre delar; grundläggande granskning, fördjupad granskning samt granskning av delårsrapport och årsredovisning.

Den grundläggande granskningen omfattar en översiktlig granskning av måluppfyllelse samt styrning och intern kontroll. De fördjupade granskningarna kan ses som komplement till den grundläggande granskningen.

Den grundläggande granskningen baseras på revisorernas riskanalys och omfattar samtliga nämnder och styrelser. Den grundläggande granskningen ger också underlag att under året uppdatera riskanalysen. Enligt god revisionsred i kommunal verksamhet ska den grundläggande granskningen ha en sådan omfattning att den ger en grund för bedömningar i revisionsberättelsen.

Den grundläggande granskningen kommer att fortgå fram till revisionens slutliga bedömningar i revisionsberättelsen rörande 2019.

1.1 Syfte och revisionsfrågor

Den grundläggande granskningen är en översiktlig granskning som syftar till att bedöma om styrelse och nämnder har en tillräcklig struktur för styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten. Detta för att säkerställa att de lever upp till de mål och beslut som fullmäktige fastställt.

Den grundläggande granskningen syftar därmed till att ge en översiktlig bild av styrelse och granskade nämnder och en tillräcklig grund för de bedömningar som görs inför ansvarsprövningen.

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- ▶ Har styrelsen/nämnden säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med fullmäktiges mål och uppdrag?
- ▶ Har styrelsen/nämnden säkerställt att den får tillräcklig uppföljning och rapportering avseende verksamhetens ekonomi och resultat?
 - Vidtar styrelsen/nämnden åtgärder vid eventuella avvikelser?
- ▶ Har styrelsen/nämnden en struktur för arbetet med sin interna kontroll som gör att det finns förutsättningar att bedriva den på ett systematiskt och ändamålsenligt sätt?
- ▶ Är styrelsens/nämndens beslutsunderlag och protokoll tydliga?

1.2 Avgränsning

Granskningen avser hela granskningsåret 2019 och omfattar därmed granskning och bedömning utifrån samtliga styr- och uppföljningsdokument som upprättas för året. Granskningen färdigställs och avslutas därmed först efter att styrelse och nämnder behandlat sina årsbokslut/verksamhetsuppföljningar för 2019.

1.3 Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens slutsatser och bedömningar. I denna granskning utgörs revisionskriterierna av:

- ▶ Kommunallagen (2017:725)
- ▶ Strategisk plan 2016-2028
- ▶ Planeringsförutsättningar, budget och investeringar 2019-2022
- ▶ Riktlinjer för intern styrning och kontroll (2011-09-26)
- ▶ Nämndernas reglementen

1.4 Ansvarig nämnd

lakttagelserna i denna rapport avser för- och grundskolenämnden. Enligt reglementet är för- och grundskolenämnden ansvarig för förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola och fritidshem i Umeå kommun. Detta innebär att nämnden svarar för ledning, samordning och utveckling av det offentliga skolväsendet för barn och ungdom samt pedagogisk verksamhet i form av förskola och fritidshem. För- och grundskolenämnden ansvarar för de åligganden som åvilar kommunen enligt skollagen och annan lagstiftning som rör nämndens område och inte ska fullgöras av annan.

1.5 Genomförande

Dialogmöten med såväl presidiet som hela nämnden har genomförts i syfte att inhämta information om den bedrivna verksamheten under året. Den information som inhämtas utgör till viss del grund för revisorernas bedömning av respektive nämnds styrning och uppföljning av fullmäktiges mål, måluppfyllelse samt interna kontroll.

I årets grundläggande granskning har presidiet i styrelse och nämnder skriftligt besvarat generella och nämnds specifika frågor samt ett bedömningsformulär. De svar som lämnats har använts som underlag till de dialoger som genomförts med respektive presidium under juni 2019. Samtliga ordinarie ledamöter har också getts möjlighet att besvara en enkät. Presidiets svar och ledamöternas enkätsvar har tillsammans utgjort underlag för nämndsdialogen.

Informationen som inhämtats i samband med nämndsdialogerna beaktas även vid revisionernas riskanalys inför kommande år.

Rapporten har skickats för faktakontroll till nämndens presidium och relevanta tjänstepersoner inom förvaltningen.

1.6 Begreppsförklaringar

Nedan följer en förklaring av de begrepp som revisorerna använder i revisionsredogörelsen då de lämnar sin samlade bedömning av nämndernas interna styrning och kontroll:

- ▶ Bristfällig – Omedelbara förstärkningar krävs
- ▶ Tillräcklig – Behov av förstärkningar föreligger
- ▶ Ändamålsenlig – God följsamhet inom området
- ▶ Tillfredsställande – Mycket god följsamhet inom området

2. Bedömningsformulär

Nedan redogörs för de svar som nämndens presidium lämnat inför revisorernas träff med dem i juni 2019. Detta kompletteras med revisorernas iakttagelser och bedömningar utifrån de områden som berörs i bedömningsformulären.

2.1 Intern kontroll

I vilken utsträckning bedömer nämnden sin följsamhet till följande lagkrav, samt åtaganden enligt reglementen och styrande dokument:

Åtagande	Krav enligt	Nämndens bedömning av följsamheten	Hänvisning till underlag och exempel som styrker bedömning
2.1.1. Nämnden ska se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.	Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 § Riktlinjer för intern styrning och kontroll	☐ Bristfällig ☐ Tillräcklig ☒ Ändamålsenlig ☐ Tillfredsställande	
2.1.1.1 Har nämnden varit aktiva i genomförandet av en riskanalys, inkl. värdering och vägledning i hantering av riskerna?	Handledning - intern styrning och kontroll (KS 190115)	☒ Ja ☐ Nej ☐ Delvis	Se internkontrollplan 2019
2.1.1.2 Har nämnden fastställt såväl riskanalys som internkontrollplan?	Handledning - intern styrning och kontroll (KS 190115)	☒ Ja ☐ Nej ☐ Delvis	Se internkontrollplan 2019
2.1.1.3 Har nämnden erhållit och godkänt uppföljning av internkontrollplanen?	Handledning - intern styrning och kontroll (KS 190115)	☒ Ja ☐ Nej ☐ Delvis	Ja, sker tertiälvís i samband med verksamhetsuppföljning

2.1.1.4 Har nämnden gjort en värdering om den interna kontrollen är ändamålsenlig och tillräcklig?	Handledning - intern styrning och kontroll (KS 190115)	☒ Ja ☐ Nej ☐ Delvis	Se internkontrollplan 2019
2.1.1.5 Har nämnden tillsett att kommunstyrelsen tagit del av nämndens uppföljning av internkontrollplanen?	Handledning - intern styrning och kontroll (KS 190115)	☒ Ja ☐ Nej ☐ Delvis	
2.1.2 Nämnden ska årligen planera och genomföra kontroller så att attestreglementet följs.	Attestreglemente	☐ Bristfällig ☒ Tillräcklig ☐ Ändamålsenlig ☐ Tillfredsställande	Kontrollområdet förs in i internkontrollplan 2020
2.1.2.1 Har kommunstyrelsen vidtagit några åtgärder för att stärka attestrutinerna utifrån dialoger och genomförda granskningar 2018?		☒ Ja ☐ Nej ☐ Delvis	Genom inköpsprocessen

lakttagelser

För- och grundskolenämnden har antagit en internkontrollplan för 2019. I nämndens internkontrollplan framgår de av fullmäktiges mål som nämnden beaktat i sitt styrkort. För samtliga målområden (förutom tre) finns en eller flera riskbeskrivningar. Riskerna har värderats utifrån sannolikhet och konsekvens. De risker som har högst riskvärde är:

- På sikt finns risk att ett ökat elevantal medför minskad personal- och ledartäthet inom grundskolan om inte ekonomisk kompensation kan ges av fullmäktige
- Ökad kö i förskola och behovsgrad medför risk för minskad personaltäthet
- Risk finns för att arbetet med att främja närvaro samt förebygga och åtgärda frånvaro försvagas om inte eleverna tillförsäkras bra skolmiljö
- Långsiktigt ekonomiska lösningar riskerar att inte tillskapas på grund av ökat elevantal och långa planeringstider för om- och nybyggnationer

- Risk finns för att ekonomiska effektiviseringar i verksamheten leder till ökad arbetsbelastning med högre sjukfrånvaro och ökad personalomsättning
- Risk finns för ökade barngrupper i väntan på nya förskolelokaler samt svårigheten att rekrytera personal

Utifrån det underlag som efterfrågats, och som vi tagit del av, inom ramen för granskningen kan vi konstatera att nämnden inte upprättat någon riskanalys. Hänvisning har gjorts till internkontrollplanen.

Uppföljning av internkontrollplanen har skett i samband med verksamhetsuppföljning (T1 och T2) där det framgår hur arbetet fortlöper utifrån angivna åtgärder. I rapporteringen i samband med årsbokslutet framgår att merparten av kontrollerna är genomförda. För ett fåtal så pågår arbete, vilket framgår av nämndens internkontrollrapport.

Bedömning

Vi bedömer att nämnden har säkerställt en tillräcklig intern kontroll. Nämnden har upprättat en internkontrollplan och uppföljning av den har skett enligt plan. Vi noterar dock att nämnden, i likhet med föregående år, fortsatt inte fullt ut efterlever kommunens riktlinjer för intern styrning och kontroll. Av riktlinjerna framgår att en riskanalys ska göras och dokumenteras i syfte att identifiera omständigheter som utgör risk för att inte uppfylla de krav som ställs på verksamheten. Med riskanalys avses det underlag som ligger till grund för nämndens riskbeskrivning i internkontrollplanen. Underlaget ska innehålla samtliga identifierade risker för nämndens verksamhet och ekonomi, inklusive värdering av dessa.

2.2 Målstyrning

I vilken utsträckning bedömer nämnden sin följsamhet till följande lagkrav, mål och beslut samt åtaganden enligt reglementen och styrande dokument:

Åtagande	Krav enligt	Nämndens bedömning av följsamheten	Hänvisning till underlag och exempel som styrker bedömning
2.2.1 Nämnden ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige bestämt, samt de bestämmelser i lagar och författningar som verksamheten omfattas av.	Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 § Reglemente för Umeå kommuns styrelse och nämnder	☐ Bristfällig ☐ Tillräcklig ☐ Ändamålsenlig ☒ Tillfredsställande	Se budget och uppdragsplan inkl styrkort 2019
2.2.1.1 Har nämnden säkerställt att samtliga av fullmäktiges mål som berör nämnden beaktas i uppdragsplanen?		☒ Ja ☐ Nej ☐ Delvis	Se budget och uppdragsplan inkl styrkort 2019

2.2.1.2 Har nämnden under året tagit aktiva beslut om åtgärder för att uppnå måluppfyllelse?		☒ Ja ☐ Nej ☐ Delvis	Se budget och uppdragsplan inkl styrkort 2019
2.2.2 Nämnden ansvarar för att det egna verksamhetsområdet kontinuerligt följs upp och utvärderas.	Reglemente för Umeå kommuns styrelse och nämnder	☐ Bristfällig ☐ Tillräcklig ☐ Ändamålsenlig ☒ Tillfredsställande	Skер tertialvis i verksamhetsuppföljning
2.2.3 Nämnden har ansvar att verka för att samråd sker med brukare av nämndens tjänster	Kommunallagen (2017:725) 8 kap. 3 §, Reglemente för Umeå kommuns styrelse och nämnder	☐ Bristfällig ☐ Tillräcklig ☐ Ändamålsenlig ☒ Tillfredsställande	Skер genom enkäter åk F-9 och elevdialog.
2.2.4 Nämnden ska verka för att samverkan sker mellan styrelse och nämnder för att gemensamt nå kommunens övergripande mål	Reglemente för Umeå kommuns styrelse och nämnder	☐ Bristfällig ☐ Tillräcklig ☐ Ändamålsenlig ☒ Tillfredsställande	
2.2.4.1 Upplever nämnden att samverkan med nämnder och andra kommunala aktörer fungerar väl?		☒ Ja ☐ Nej ☐ Delvis	

Iakttagelser

I för- och grundskolenämndens uppdragsplan har nämnden fastställt mål och uppdrag inom tre områden avseende yttre kvalitet:

- Förbättrade studieresultat
- Attraktiv utbildning
- Ökad likvärdighet

Avseende inre kvalitet har mål tagits fram inom området "attraktiv utbildning". Ett mål har även tagits fram avseende ekonomi.

I uppdragsplanen framgår inte kopplingen till fullmäktiges mål. Detta har istället gjorts i nämndens styrkort. Det mål som fullmäktige adresserat till nämnden är (utöver de långsiktiga mål som alla nämnder ansvarar för):

- Vi ska ha en likvärdig skola och förbättra kvaliteten i utbildningen för att uppnå jämlika uppväxtvillkor (Livslångt lärande).

I styrkortet framgår att nämnden brutit ner detta mål till nio nämndsmål samt resultatmått för respektive nämndsmål.

Därutöver har nämnden tagit fram egna mål och resultatmått kopplade till andra fullmäktigemål som inte adresserats till nämnden, bl a:

- Vi ska ha Sveriges bästa folkhälsa år 2020
- Vi ska halvera barnfattigdomen till år 2020
- Vi ska i högre utsträckning än idag samordna lokalförsörjningen i kommunen

För de långsiktiga målen har nämnden i styrkortet endast tagit fram mål och resultatmått för målet om att skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv.

Fullmäktige har även adresserat ett uppdrag till nämnden;

- Fortsätta arbetet för att uppnå målet om 15 barn i genomsnitt per barngrupp i förskolan samt att vägledning och stöd i arbetet ska utgå från Skolverkets allmänna råd om måluppfyllelse i förskolan.

Uppdraget har beaktats i uppdragsplanen 2019 och under nämndens sammanträden ges kontinuerlig information om kvalitet och gruppstorlekar i förskolan från förvaltningen.

Vidare har nämnden i sitt styrkort beaktat de övergripande visioner som fullmäktige fastställt för personalpolitiken. För ett av dem har nämnden dock inte brutit ner detta i nämndsmål eller resultatmått.

Nämndens mål följs i huvudsak upp i verksamhetsuppföljningen i samband med T2 och T3. Ett fåtal av målen avseende den yttre kvaliteten följs dock upp i samband med T1 och likaså målen avseende den inre kvaliteten.

I samband med såväl T2 som T3 visar uppföljningen att ett flertal av nämndens, och fullmäktiges, mål inte nås till fullo. Av fullmäktiges mål är det endast målet avseende heltid och tillsvidareanställning som norm som uppfylls. Övriga mål bedömer nämnden endast som delvis uppfyllda. Bedömningen grundar sig i uppföljningen och resultatet av nämndens mål och resultatmått, som framgår av nämndens verksamhetsuppföljning. Verksamhetsuppföljningen visar att nämnden inte genomfört något av de tre uppdrag som fullmäktige lämnat till nämnden (som är beaktade av nämnden). Uppdraget avseende utveckling av det strategiska miljöarbetet utifrån Agenda 2030 bedöms dock vara delvis uppfyllt.

Bedömning

Vi bedömer att nämndens målstyrning är tillräcklig. Detta mot bakgrund av att nämnden endast i viss utsträckning har tolkat mål och uppdrag från fullmäktige och brutit ned dessa så att de fungerar som styrsignaler till verksamheten. Vi noterar att nämnden inte förefaller ha en styrning mot samtliga av

fullmäktiges mål som adresserats nämnden. Detta då det saknas nämndsmål och resultatmätt avseende två av de långsiktiga målen i såväl uppdragsplanen som i styrkortet.

2.3 Ekonomi

I vilken utsträckning bedömer nämnden sin följsamhet till följande lagkrav samt åtaganden enligt reglementen och styrande dokument:

Åtagande	Krav enligt	Nämndens bedömning av följsamheten	Hänvisning till underlag och exempel som styrker bedömning
2.3.1 Nämnden ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet.	Kommunallagen (2017:725) 11 kap. 5 §	☐ Bristfällig ☐ Tillräcklig ☒ Ändamålsenlig ☐ Tillfredsställande	
2.3.1.1 Har nämnden anpassat verksamheten utifrån de förutsättningar som anges i budgeten?		☐ Ja ☐ Nej ☒ Delvis	
2.3.1.2 Får nämnden tillräckliga underlag avseende ekonomi och verksamhetens utveckling för att kunna göra de prioriteringar och vidta de åtgärder som krävs för att nå en ekonomi i balans?		☒ Ja ☐ Nej ☐ Delvis	Vid nämndens sammanträde i september 2019 beslutades att nämnden kommer att följa ekonomin även på enhetsnivå inom grundskolan tills resultatet är inom budgeterad ram. Enheter med prognostiserade underskott ska skriftligt inkomma med åtgärdsplan för att uppnå ekonomi i balans enligt budgeterad tilldelning.
2.3.1.3 Prognostiserar nämnden att nå en ekonomi i balans för året?		☐ Ja ☒ Nej	Vid sammanträdet i juni 2019 erhöll nämnden information om vidtagna åtgärder för respektive skolområde samt fattade i september 2019 beslut om regelbunden uppföljning enligt ovan.

2.3.1.4 Om nämnden prognostiserar ett underskott - har nämnden under året tagit aktiva beslut om åtgärder för att nå en ekonomi i balans?		☒ Ja ☐ Nej ☐ Delvis	
2.3.2 Nämnden ska rapportera till fullmäktige om hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är under året.	Reglemente för Umeå kommuns styrelse och nämnder	☐ Bristfällig ☐ Tillräcklig ☐ Ändamålsenlig ☒ Tillfredsställande	Enligt kommunens mall i samband med uppföljning

Iakttagelser

Av nämndens verksamhetsuppföljning i samband med T1 framgår att nämndens resultat under första tertialet uppgick till + 7,5 mkr. Den årsprognos som lämnas vid T1 visar att nämnden vid årets slut väntas ha ett resultat om – 22 mkr. Överskottet för perioden januari-april uppges förklaras av fler barn i verksamhet under våren (inom förskolan), men att detta överskott kommer att förbrukas under hösten. Prognosen för helåret uppges vara en följd av nämndens underskott för 2018 som förklarades av en för hög bemanning i förhållande till budget, vilket fortsatt ligger kvar även om vissa justeringar i bemanning uppges ha gjorts. I verksamhetsuppföljningen uppges dock att prognosen förutsätter att skolorna lyckas med planerad omställning inför hösten 2019. Den största avvikelserna i prognosen uppges dock finnas inom administration/ledning, där årsprognosen är -17 mkr. Detta uppges bero på den ramsänkning som fullmäktige beslutade om 2016, på -16,7 mkr. Åtgärder kopplade till denna uppges inte vara vidtagna ännu.

Av nämndens verksamhetsuppföljning i samband med T2 redovisar nämnden ett resultat per den siste augusti på -10,2 mkr gentemot budget. Prognosen för helåret pekade även i samband med T2 på en negativ avvikelse mot budget på 22 mkr. Detta uppges huvudsakligen bero på att de åtgärder som det beslutades om i samband med beslutet om ramsänkning i december 2016 ännu inte fått effekt samt att verksamheterna ännu inte hunnit anpassa sig fullt ut till 2018 års effektiviseringskrav. Den största förklaringen är högre bemanning än budgeterat, främst inom grundskolan. Enligt nämndens beslut ska enheter med prognostiserade underskott skriftligt inkomma med åtgärdsplan för att uppnå ekonomi i balans enligt budgeterad tilldelning.

För helåret redovisar nämnden ett resultat på -8,4 mkr, vilket är bättre än prognostiserat. Detta uppges bero på lägre volymer inom grundskoleverksamheten än planerat samt en stor återhållsamhet inom verksamheterna.

Bedömning

Utifrån vad som framkommit av denna översiktliga granskning bedömer vi att styrelsens interna ekonomistyrning är tillräcklig. Bedömningen grundar sig i att det finns grundförutsättningar i form av budget och verksamhets-/ekonomiuppföljning framtagna. Med anledning av att den grundläggande granskningen är översiktlig görs bedömningen med begränsad säkerhet.

Vid nämndens sammanträde i september 2019 fattades beslut om att nämnden kommer att följa ekonomin även på enhetsnivå inom grundskolan tills resultatet är inom budgeterad ram. Enheter med prognostiserade underskott ska skriftligt inkomma med åtgärdsplan för att uppnå ekonomi i balans enligt budgeterad tilldelning.

2.4 Enkät till ledamöterna i för- och grundskolenämnden

Under hösten 2019 skickades en enkät ut till ledamöterna i för- och grundskolenämnden. Åtta av de tolv ledamöterna besvarade enkäten vilket innebar en svarsfrekvens på 87 %. Enkäten innehöll bl a frågor om riskanalys, arbete med internkontroll och internkontrollplan, efterlevnad av attestreglemente, inriktning på nämndens mål och uppdrag, måluppfyllelse och åtgärder för att nå mål och uppdrag, samverkan med externa/interna brukare, samverkan med andra nämnder och andra kommunala aktörer, god ekonomisk hushållning, underlag avseende verksamhet och ekonomi för att fatta beslut, åtgärder för att nå ekonomi i balans samt kortsiktiga och långsiktiga utmaningar för nämnden.

Enkätens frågor och svar framgår av Bilaga 1.

2.5 Generella frågeställningar till samtliga nämnder

Svaren nedan har lämnats av nämndens presidium i samband med den dialog som genomfördes i juni 2019. Svaren är därmed inte att ses som revisorernas iakttagelser och bedömningar.

2.5.1 På vilket sätt arbetar nämnden med det övergripande målet om jämställdhet?

Fullmäktiges mål om att skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv är kopplade till FGNs styrkort med två nämndmål och fyra resultatmått. Samtliga resultatmått mäts i tertiäl två eller tre 2019 exempelvis; underrepresenterat kön ska utgöra minst 25 procent av eleverna i gymnasieprogram. Se FGN uppdragsplan och styrkort 2019. Vad gäller målet om att öka jämställdheten i elevernas studieeval uppgick mätvärdet för 2018 till 29 procent att jämföra med 19 procent 2017. Ett medvetet arbete inom ramen för jämställdhet ligger bakom denna markanta förbättring såsom samverkansprojektet arbetsmarknadskunskap i skolan och forskningssamarbetet med Umeå universitet riktat mot Maja Beskowskolan med intentionen att nå spridning i hela verksamheten. Dessa aktiviteter pågår för närvarande. Utfallet på samtliga fyra resultatmått kommer under tertiäl två och tre att redovisas i verksamhetsrapporten. Vad gäller aktiviteter för att förbättra pojkars studieresultat har till exempel mer strukturerad och lärarledd undervisning och ett förbättrat likabehandlingsarbete som integreras i det systematiska kvalitetsarbetet arbetats fram. En arbetsgrupp med inriktning mot jämställdhet har påbörjat ett arbete för att ta fram riktlinjer gällande förskolornas jämställdhetsuppdrag. En redovisning av detta arbete planeras till ht 2019. Ytterligare åtgärder för att nå det övergripande målet om jämställdhet under 2019 är genderbudgetering. Genderbudgetering kommer att genomföras på valda delar av nämndens budget i budget- och uppdragsplanarbetet 2020.

2.5.2 På vilket sätt har nämnden integrerat och utvärderat kommunens prioriterade folkhälsomål i den egna strategiska planeringen?

Nämnden har ett mål kopplat till fullmäktiges mål om folkhälsa; att nå mätvärdet om ungas hälsa, 16-18 år (avser faktorn självuppskattad hälsa i Ungaenkäten) med faktor 72 av 100 möjliga. Enkäten som genomförs vartannat år, senast 2018, uppvisade mätvärdet 71. Nämnden fick i början av 2019

information om resultatet av Ungaenkäten. De flesta ungdomar känner sig trygga hemma, i sitt bostadsområde och i skolan.

2.5.3 På vilket sätt arbetar nämnden för att på sikt kunna leva upp till fullmäktiges mål om att de möjligheter som den digitala transformationen innebär ska vara förstahandsalternativet för Umeå kommuns verksamhetsutveckling?

Ur ett internt perspektiv

Behovet av IT utrustning har under första tertialet 2019 fastställts i nämnden för samplanering med Fastighet. Detta i syfte att kunna tillhandahålla mer ändamålsenliga digitala enheter och nå målet om en digital enhet per elev i årskurs F-9 samt anpassning i förskolans läroplan. Ett samverkansprojekt har inletts mellan förvaltningen och Umeå universitet under 2019 som syftar till att utveckla verktyg och metoder för att utvärdera och utveckla former för fjärrundervisning. Projektet pågår under tre år.

Under 2019 tas det fram en digitaliseringsstrategi. Nämnden har beslutat föreslå tekniska nämnden ”att från och med vårterminen 2020 tillse att tillsvidareanställd pedagogisk personal i förskolan och i fritidshem har varsin digital enhet som arbetsredskap. Detta mot bakgrund av förändringar i styrdokument för både förskola och fritidshem samt för- och grundskolenämndens strategiska arbete för att säkra framtida kompetensförsörjning till dess verksamheter.” Förutom förändringar i styrdokument för förskolan och fritidshemmen så möjliggör detta i sin tur att förskolan och fritidshemmen på ett bättre sätt kan tillvarata de möjligheter som digitaliseringen kan innebära.

Ur ett externt perspektiv

För- och grundskolenämnden har fattat beslut om principer för urval vid fler sökande till en skola än vad det finns platser. För att hantera vårdnadshavares ansökningar till skola har både en e-tjänst för ansökningar och ett processtöd för skolplaceringar anskaffats och implementerats. Under 2019 pågår en upphandling av lärplattform för grundskolan och grundsärskolan i en form som heter konkurrenspräglad dialog. Dialogformen syftar till att inbjuda till att tidigt i processen i dialog med leverantörerna hitta lösningar på de behov som finns i verksamheterna. Dialogformen innebär att upphandlingsunderlag från både leverantör och oss som kravställare i stora stycken utgjorts av filmade scenarier och instruktionsfilmer.

ProReNata är ett nytt verksamhetssystem som har funktionalitet för processer som innehåller känslig barn- och elevdokumentation. Tjänsten omfattar samtliga skolformer, från förskola upp till vuxenutbildningen. Personal ges möjlighet att både lagra, dokumentera och kommunicera på ett säkert sätt samt att ha en överblick över vem och vilka roller som har tillgång till dokumentationen. Kommunen säkerställer också att lagar och riktlinjer följs i verksamheten kring åtkomst och hantering av känsliga personuppgifter. Just nu pågår konfigurering och pilottester ute i verksamheten.

2.5.4 På vilket sätt arbetar nämnden för att säkerställa kompetensförsörjningen på kort och lång sikt?

Nämnden arbetar utifrån kompetensförsörjningsplan, beslutad april 2018, och den aktivitetsplan som är kopplad till denna. Sedan föregående års dialog har det anordnats hemvändarmingel för pendlare umebor som arbetar i Vännäs, Lycksele, Örnsköldsvik och hemvändare som är på väg att flytta tillbaka från Stockholm, Norrköping med flera ställen. Därutöver har ny modell för karriärtjänster implementerats. Ett traineeprogram för att kunna rekrytera nya skolledare föreslås för

samverkan med facken och implementering ht 2019. För att täcka för- och grundskolenämndens behov av barnskötare har en satsning på att utbilda utbildade barnskötare gjorts.

2.5.5 Vilka är nämndens utmaningar på kort och lång sikt?

Sedan dialogen med revisionen förra året skiljer sig inte utmaningarna särskilt mycket åt. Både på kort och lång sikt är det kompetensförsörjning och lokalförsörjning som är de största utmaningarna. Något som nu också uppmärksammas på nationell nivå är bristen på resurser i landets kommuner. SKR agerar och kommuner går ihop för att beskriva situationen och utmaningarna. Ökad detaljstyrning och ökade krav från staten på skolhuvudmän i kombination med kommunernas brist på resurser gör det svårt att leva upp till vårt uppdrag. Denna utmaning delar vi dock med samtliga kommuner.

2.6 Specifika frågeställningar för för- och grundskolenämnden

2.6.1 Hur arbetar nämnden med kompetensförsörjning på kort och lång sikt, för att säkerställa att det finns behöriga lärare?

Nämnden har en fastställd kompetensförsörjningsplan som utgår ifrån kommunens övergripande strategier för kompetensförsörjning, se kompetensförsörjningsplan 2018. Denna revideras minst vart fjärde år enligt rutin, men genomgick en revidering våren 2018 (efter två år) p g a prognos om stora volymökningar. Här har nämnden varit aktiv i att säkerställa att nödvändiga åtgärder genomförs.

Förvaltningen har även fått i uppdrag att arbeta med kompetensförsörjningsaktiviteter kopplade till kompetensförsörjningsplanen samt har en kommunikationsplan, i vilka finns åtgärder av både kortsiktig och långsiktig karaktär. I kommunikationsplanen beskrivs de insatser som görs för att attrahera och marknadsföra yrkesgrupper och huvudmännen.

En utbildningsplan för pågående kompetensutvecklingsinsatser finns på förvaltningen som beskriver pågående kompetenssatsningar.

Inom ramen för personalplaneringsprocessen för utbildning pågår ett kontinuerligt arbete med att behålla och säkerställa rätt kompetenser på rätt plats. Återrapportering till nämnd sker två gånger per år. Samordningsmodell vid rekrytering har införts inom förvaltningen för att inte konkurrera med varandra om resurser i lika stor omfattning.

Arbete med att säkerställa korttidsanskaffning vilket är viktigt i en tid med brist på både medel och behöriga/legitimerade kompetenser. Utvecklingen följs av nämnden.

Att säkerställa ledarförsörjningen är viktigt för att säkerställa och möjliggöra en stabil verksamhet där pedagoger och andra medarbetare trivs och mår bra. Förvaltningen har vidtagit åtgärder i ledningsorganisation, bland annat genom att befattningen bitr rektor införts.

Tar tillvara de statsbidrag som finns i syfte att möjliggöra utvecklingsinsatser både vad gäller kvalitet, organisation och kompetens. Innefattar lönebildningsområdet.

Ny modell för karriärvägar för lärare är fastställd vilket är ett sätt att säkra kompetenta lärare.

Arbetar med att säkerställa det systematiska arbetsmiljöarbetet, fn med fokus OSA, vilket är ett långsiktigt arbete. Att våra lärare har en hållbar arbetsmiljö och trivs är en förutsättning för att de ska söka sig till Umeå kommun och stanna i vår verksamhet.

De flesta av våra satsningar vad gäller kompetensförsörjning är långsiktiga. Alla aktiviteter är inte möjliga att arbeta med samtidigt utan en prioritering har genomförts. Inom ramen för detta sker aktiviteter på olika organisatoriska nivåer inom förvaltningen. Ett aktivt arbete pågår som återrapporteras till nämnden med regelbundenhet.

- **I vilken mån arbetar nämnden med utveckling/införande av IT-pedagogik/distansundervisning;**
 - ***Som en del av arbetet med kompetensförsörjning?***
Se fråga om digital transformation.
 - ***Som en strategi för att kunna behålla skolor?***
Se fråga om digital transformation.

2.6.2 Hur arbetar nämnden för att säkerställa att det finns ett skydd och goda rutiner för barn och unga med skyddad identitet?

Rutiner finns för handläggning av personer med skyddade personuppgifter. Exempelvis hur förmedling av post och registrering av elevkort ska ske, publicering av foton och personuppgifter samt att all registrering av elever i olika datasystem sekretessklassas.

Rutin finns för Sekretessmarkering, reviderad i juni 2018, samt rutiner för kvarskrivna elever, även den reviderad i juni 2018. Rutin och riktlinjer för individuell utvecklingsplan beaktar också vad som gäller för personer med skyddade personuppgifter. Vidare finns även riktlinjer som specifikt reglerar sekretess och dokumentation i elevvårdsärenden (senast reviderad i november 2015).

2.6.3 Hur arbetar nämnden för att säkerställa trygghet och säkerhet i förskolor och skolor?

Enligt plan för uppföljning av dokument håller en revidering av handlingsplan mot våld och hot om våld i för- och grundskolan på att tas fram. Arbetet beräknas vara klart under vt 2019. Ytterligare en rutin håller på att revideras; rutiner mot diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier och kränkande behandling för verksamheter inom för- och grundskolenämndens ansvarsområde. Utöver dessa finns likabehandlingsplaner på varje enhet. I händelse av kris tillämpas skolornas krisplaner.

Rutin mot diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier och kränkande behandling för verksamheter inom nämndens verksamhetsområde har fastställts 191002.